

התמונה הגדולה

הרב מרדכי טורצינר
ראש ישיבה, ישיבה אוניברסיטה תורה מציון בית מדרש זיכרון דוב בטורונטו

באמצע המאה התשע עשרה, היה מחסור תבואה בפולין. חברת חסידים עשירים השקיעו כל כספם, ואפילו לוו כסף עם משכנתא על בתיהם, כדי לקנות תבואה. אחרי שהשקיעו כל כספם, הגיעו משלוחים של תבואה, מלאים וגדושים. המחיר של תבואה ירד פלאים, והחסידים דאגו שיענו לגמרי. נגשו לרב שלמה הכהן, רבן של חסידי רדומסק, בבקשה מעומק הלב: "ירחם נא רבנו, יתפלל נא בעדנו, כי ישוב שער החיטה ויתאושש, שלא נצא נקיים וחייבים מן העסק הזה!" אבל הרבי ענה להם, "דעו נא רבותי, שאין מתפללים על הכלכלה שהוזלה ואין מבקשים רחמים על רוב טובה." אמרו לו, "רבנו, אם אין שער החיטה חוזר ליקרותו, הרינו יוצאים נקיים מכל נכסינו ונכסי ידידינו ואנה אנו באים?" "בני" – השיב להם ר' שלמה – "תניחו דעתכם, מי שעזר לעניים וסיפק להם מחיה בשעת היוקר, הוא יעזור ויפרנסכם בשעת הזול." (אוצר חיים, פרשת בהר) המסר בהיר: עלינו להסתכל בתמונה הגדולה, להעריך את הטוב והרע לפי חיי הציבור ככללה.

תלונת החסידים מופיעה בפרשה שלנו, כחלק מן האתגר של שמירת מצוות שביעית. התורה מצווה אותנו שלא לזרוע, ושלא לגדור את השדה אלא להשאיר את התבואה בשביל הציבור. והפרשה שלנו נכנסת ללב האיכר ושואלת בשמו, "מה נאכל בשנה השביעית? הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו!" (ויקרא כה:כ)

טענת "לא נזרע" פשוטה – אם לא נזרע, מה יגדל? אבל "ולא נאסוף" מוסיף עוד בעיה – לא רק שאנחנו בסכנת עוני, אלא שאנחנו חייבים לפתוח את השער ולהזמין כל העניים ליהנות משלנו! זה אתגר נורא קשה לאיכר.

התורה עונה לאיכר כמו שהרבי מרדומסק ענה לחסידיו: אל לכם להסתכל רק על צרכי עצמכם. העניים שמחים! בשמיטה, הם יכולים ליכנס לכל שדה! ביובל, המשפחות מקבלות את נחלתם בחזרה והעבד יוצא חפשי מאדונו. אין להתלונן על צער שלכם, אלא יש לכם לשמוח על מה שאחרים מקבלים.

מדינה מצליחה רק כאשר בני המדינה מסתכלים על חייהם במבט הרחב של שהשמיטה. במדינה יש אזרחים מכל סוג, ואי אפשר שאף קבוצה ינצח בכל החלטה. איך מדינה יהודית יכולה להסתכל על עצמה כמדינה אחת ומאוחדת? איך אפשר להתווכח חזק בכנסת, להפגין בקול רעש גדול בכיכר, להפיץ מאמרים בעיתונים וכו' – ואחר כך להתפלל להקב"ה לעזור לאלו שעומדים מנגד שינצחו לא בויכוח אלא בלוטו? איך אפשר לסדר תקציב אשר בו המיסים שאנחנו משלמים ילכו לתמוך באלו שנגדינו בממשלה?

אולי יש פתרון לבעיה בדברי הרבי מרדומסק ושיטת השמיטה. הרבי הדגיש שהשינוי במחיר התבואה הגיע מן הקב"ה. הפסד של העשירים, וההרווחה לעניים, הגיע מן הקב"ה. כאשר אויבינו מצליחים, זה גם כן מעשה ה'. אולי שיטה זאת, להכיר שאנחנו עם אחד ושהצלחת כולם נובע מן הקב"ה, יעזור לנו לשמוח גם כשאחרים מרוויחים. יה"ר שנזכה לראות את עמינו דרך עינים של השמיטה.

לתגובות: torczyner@gmail.com